

Василь Сухомлинський – видатне явище в українській педагогіці

(1918 – 1970)

«Творчість В.О.Сухомлинського багатогранна, і кожне нове звернення до нього підтверджує її актуальність для непростого періоду модернізації освіти...» (П.Балан)

Ім'я Василя Олексійовича Сухомлинського відоме не лише в Україні, а й далеко за її межами. Ідеї видатного педагога ввійшли до скарбниці світової педагогічної майстерності. Він автор 48 монографій, понад 600 статей, 1500 оповідань і казок для дітей. Твори Сухомлинського видано 53-ма мовами світу. Його окремі монографії стали настільними книжками тисяч і тисяч вихователів, дійовими помічниками педагогів-практиків.

В.О Сухомлинський народився 28 вересня 1918 року в с.Василівці Кіровоградської області в бідній родині. Мав двох братів і сестру, які також стали вчителями. Навчався спочатку в сільській семирічці, а потім – у кременчуцькому й Полтавському педагогічних інститутах, де одержав спеціальність «Учитель української мови та літератури». Педагогічну діяльність розпочав сімнадцятирічним юнаком у своїй сільській школі. З 1938 по червень 1941 року – вчитель і завуч Онуфріївської середньої школи.

У перші дні війни пішов на фронт, але після важкого поранення й тривалого лікування займався своєю звичною працею в школі. Коли визволили Україну, повернувся на рідну Кіровоградщину. Тоді з'явилися його перші статті на педагогічні теми. З 1944 по 1948рр. працював завідувачем райвно Онуфріївського району. З 1948 р. до кінця життя працював директором Павлівської середньої школи, яка завдяки йому стала лабораторією перспективної педагогічної думки. Особливо плідними в житті Сухомлинського були 60-і роки. Саме тоді найяскравіше виявився його самобутній талант педагога-дослідника й педагога-публіциста, саме в ці роки він написав найкращі свої книжки, статті, художні твори для дітей (деякі з них – «Павлівська середня школа» та «Серце віддаю дітям» - витримали

чимало перевидань). Обстоюючи наукову педагогіку, маючи власний самобутній творчий почерк, педагог широко використовував найкращі ідеї минулого, класичну педагогічну спадщину, твори Я.А.Коменського, Ж.-Ж.Руссо, І.Ф.Песталоцці, Г.Сковороди, К. Ушинського, М.Пирогова, І.Франка, Я.Корчака, А.Макаренка. неоціненним джерелом творчості В.Сухомлинського була й народна педагогіка та народні традиції. Прогресивна етнопедагогіка українців спрямовувала на виховання в дітей і молоді любові до Батьківщини, поваги до батьків і рідних, поваги до старших, старанності, трудової майстерності, дбайливого ставлення до природи та її багатств. У своїх творах, під час практичної роботи педагог часто застосовував такі перлини народної творчості, як прислів'я, приказки, казки, думи, легенди, задачі на кмітливість. Порушував важливі проблеми виховання й навчання майбутнього покоління: як стати людиною з великої літери, активним громадянином держави, патріотом Батьківщини, освіченою особистістю.

В.О.Сухомлинський мав енциклопедичні знання й чимало інтересів. Однак передусім був учителем української мови й літератури. «Серце віддаю дітям» - у цьому девізі немає і краплини перебільшення. Критично аналізуючи матеріали численних теоретичних джерел і досвід попередників і сучасників, він творив власну школу на засадах людяності й доброти.

В.О.Сухомлинський – кандидат педагогічних наук, заслужений учитель УРСР, має звання «Герой Соціалістичної Праці», удостоєний Державної премії УРСР, має інші звання, нагороди, відзнаки.

2 вересня 1970 р. помер В.Сухомлинський, але його твори продовжують жити. І що далі педагог від нас у часовому вимірі, то пильніше вчитуємося в його твори, тол уважніше придивляємося до його неординарної постаті, прислухаємося до тих, чиє становлення в педагогіці відбулося завдяки талановитому педагогу. Похований в с.Павлиш Кіровоградської області.

Увіковічення пам'яті. У 1970р. ім'я В.О.Сухомлинського присвоєно Павлиській середній школі, 1975р. тут же відкрито Державний педагогічно-меморіальний музей ім.В.О.Сухомлинського; відкрито меморіальні дошки (с.Павлиші, с.Ува (Удмуртія), м.Полтава (державний університет), Онуфріївська СШ (Кіровоградська область); ім'я Сухомлинського присвоєно школам Павлиській, школа №4 м.Берлін (Німеччина); 1989 р. створено Міжнародну асоціацію прихильників Сухомлинського (Марбург, Німеччина); 1990 р. створено Українську асоціацію Василя сухомлинського; нагрудний знак МОН України «Василь Сухомлинський»; щорічно проводяться Всеукраїнські педагогічні читання «В.О.Сухомлинський у діалозі з сучасністю»; 1972р. – відкрито пам'ятник на могилі В.О.Сухомлинського.

Вчені про вченого

- «Це була виняткова людина, яка прожила прекрасне життя, все до останньої миті наповнене роботою і творчістю, людина, яка понад усе у своєму житті ставила любов до дітей» (*О. Сухомлинська*).
- «Педагогіку Сухомлинського справедливо називають гуманістичною, оскільки вся його творчість пронизана ідеями збереження загальнолюдських духовних цінностей. Василь Олександрович Сухомлинський – постать, яка в складні для неординарних особистостей радянські часи творила національну педагогічну позицію» (*Л. Києнко Романюк*).
- «Методична спадщина В.О. Сухомлинського досить багатогранна і глибока: він торкається проблем формування мовної культури як учнів, так і вчителів-словесників, конкретних методичних питань щодо різних мовленнєвих рівнів. Уся педагогічна діяльність ученого спрямовувалася на те, щоб «життєдайне джерело – багатство рідної мови – було відкрите для дітей з перших років їхнього життя» (*І. Лопушинський*).
- «Вплив творчої спадщини В.О.Сухомлинського на розвиток сучасної теорії та практики управління визначається актуальністю доробку вченого. Сухомлинський перший в Україні визначив провідну роль гуманістичних засад в управлінні школою й обґрунтував взаємозалежність між гуманізацією систем внутрішнього управління та якістю шкільної освіти, визначив критерії ефективності освітнього менеджменту» (*Л. Вознюк*).
- «Ідеєю виховання особистості як морального суб'єкта діяльності пронизана вся творчість видатного українського педагога В.О.Сухомлинського... В основі всієї педагогічної творчості лежить виховання любові, людяності, вміння розпізнавати і активно долати жорстокості та негідності... Заслугою є те, що він розглядав дитину як вихідний пункт мету педагогічних досліджень, а виховання – як шлях, як процес, що може привести до самовиховання» (*Л. Зламанюк*).
- «Родинна педагогіка В.О.Сухомлинського зберігає свою актуальність, слугуючи важливим джерелом педагогічної творчості та аксіопсихологічного збагачення особистості дитини» (*О. Білан*).

Василь Сухомлинський про школу, педагогіку, виховання, вчителя

- Школа – це духовна колыска народу.
- У школі твориться людина.
- Школа завжди буде найважливішим вогнищем мудрості народу.
- Школа мусить, як магніт, притягувати учнів своїм цікавим, змістовним життям.
- Місія школи, наше з вами найважливіше завдання, дорогий колего, – боротися за людину, переборювати негативні впливи і давати простір позитивним.
- Педагог – це особлива професія, яку не порівняєш ні з якою іншою справою.
- Мудрість педагога – це передусім його здатність усе розуміти.
- Наша праця проходить у світі дитинства – ось про що не можна забувати ні на хвилину. А це особливий світ, який ні з чим не порівняєш.
- Педагогічна теорія має бути чутливим компасом, який показує, куди і як вести дитину, світлом, що освітлює практику.
- Нехай кожний навчиться бачити в людині, як у дзеркалі, самого себе.
- Виховання – це не якість спеціально, «штучно організовані заходи», це насамперед спосіб життя.
- Виховання в широкому розумінні – це багатогранний апоцес постійного духовного збагачення й оновленні і тих, кого виховують, і тих, хто виховує.
- Виховання – творення людини.
- Дати знання – це лише один бік розумового виховання. Розвиток думки й розумових сил – це розвиток образного й логікоаналітичного елементів мислення, а також вплив на рухливість розумових процесів, тобто усунення уповільненості мислення.
- Урок – найважливіша організаційна форма процесу пізнання світу учнями. Урок – це передусім конкретні діти.
- Бути справжнім громадянином – значить насамперед піклуватися про майбутнє суспільства, а майбутнє – це діти.
- Активна діяльність – це ніби місток, який сполучає мову й думку.